

GRUNDLAGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 5/1998 rd

Regeringens proposition med förslag till vallag och till vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 14 maj 1998 regeringens proposition med förslag till vallag och till vissa lagar som har samband med den (RP 48/1998 rd) till grundlagsutskottet för beredning.

Motioner

I samband med propositionen har riksdagen behandlat

— lagmotion 47/1998 rd (Esko Helle /vänst m.fl.) med förslag till vallag och till vissa lagar som har samband med den, som remitterades till utskottet den 14 maj,

— lagmotion 50/1998 rd (Irina Krohn /gröna m.fl.) med förslag till vallag, som remitterades till utskottet den 14 maj 1998,

— hemställningsmotion 2/1995 rd (Sulo Aittoniemi /cent) om större offentlighet för riksdagskandidaternas valbidrag, som remitterades till utskottet den 1 juni 1995,

— hemställningsmotion 4/1995 rd (Jouko Jääskeläinen /fkf m.fl.) om kortare förhandsröstningstid, som remitterades till utskottet den 1 juni 1995,

— hemställningsmotion 5/1995 rd (Jouko Jääskeläinen /fkf m.fl.) om kandidatnumren vid presidentval, som remitterades till utskottet den 1 juni 1995,

— hemställningsmotion 6/1995 rd (Bjarne Kallis /fkf m.fl.) om samtidiga statliga och kommunala val, som remitterades till utskottet den 1 juni 1995,

— hemställningsmotion 7/1995 rd (Sakari Smeds /fkf) om en utredning av behovet av en reviderad vallagstiftning, som remitterades till utskottet den 1 juni 1995,

— hemställningsmotion 1/1997 rd (Sulo Aittoniemi /cent) om ökad valaktivitet, som remitterades till utskottet den 19 mars 1997 samt

— hemställningsmotion 4/1998 rd (Jaakko Laakso /vänst) om större öppenhet i valfinansieringen, som remitterades till utskottet den 13 mars 1998.

Sakkunniga

Utskottet har hört följande sakkunniga

- regeringsrådet Jarmo Törneblom, regeringsrådet Eero J. Aarnio, justitieministeriet
- doktorn i samhällsvetenskaper, forskaren Sami Borg
- professor Antero Jyränki
- professor Markku Suksi
- förvaltningsrådet Lauri Tarasti.

Utskottet har fått ett utlåtande från doktorn i samhällsvetenskaper, docent Jukka Kanerva. Utlåtandet har fogats till handlingarna.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONERNA

Propositionen

Regeringen föreslår att det stiftas en ny enhetlig vallag som ersätter de fyra nugällande vallagarna, dvs. lagen om riksdagsmannaval, lagen om val av republikens president, kommunala vallagen och lagen om val av företrädare för Finland i Europaparlamentet. I samband med att valbestämmelserna samlas i en enda lag föreslås att den valkretsindelning som gäller för riksdagsval harmoniseras med landskapsindelningen. Enligt förslaget ändras samtidigt också lagen om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar och lagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar, huvudsakligen för att många hänvisningar som ingår i dessa lagar skall ändras.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa. Avsikten är att vallagen skall tillämpas första gången vid riksdagsvalet i mars 1999. Vid det skall dock den nuvarande valkretsindelningen alltså iaktas.

Lagmotionerna

I lagförslagen i lagmotion 47/1998 rd föreslås att ett system med utjämningsmandat och en 3 procents rösttröskel skall tas i bruk vid riksdagsval. I lagförslaget i lagmotion 50/1998 rd föreslås att till partiernas och valmansföreningarnas kandidatansökningar skall fogas kandidatens samtycke

till att finansieringen av hans valarbete på begäran får offentliggöras.

Hemställningsmotionerna

I hemställningsmotionerna 2/1995 rd och 4/1998 rd föreslås att riksdagen skall godkänna en hemställan om att regeringen vidtar åtgärder för att öka offentligheten i kandidaternas valfinansiering.

I hemställningsmotion 4/1995 rd föreslås att riksdagen skall godkänna en hemställan om att regeringen vidtar åtgärder för att förkorta förhandsröstningstiden med en vecka.

I hemställningsmotion 5/1995 rd föreslås att riksdagen skall godkänna en hemställan om att regeringen vidtar åtgärder för att ändra kandidatnumren vid presidentval.

I hemställningsmotion 6/1995 rd föreslås att riksdagen skall godkänna en hemställan om att regeringen vidtar åtgärder för att statliga val och kommunala val skall kunna hållas samtidigt.

I hemställningsmotion 7/1995 rd föreslås att riksdagen skall godkänna en hemställan om att regeringen vidtar åtgärder för att rätta till orättvisorna i vallagstiftningen.

I hemställningsmotion 1/1997 rd föreslås att riksdagen skall godkänna en hemställan om att regeringen vidtar åtgärder för att öka medborgarnas aktivitet, framför allt deras valdeltagande.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Allmän motivering

Av de orsaker som nämns i propositionen och med stöd av erhållen utredning finner utskottet propositionen behövlig och lämplig. Utskottet tillstyrker lagförslagen i propositionen, men med nedan angivna ändringar.

Inom ett och ett halvt år under 1999 och 2000 förrättas riksdagsval, val till Europaparlamentet, presidentval och kommunalval. Att så många val hopar sig inom en kort period kan medföra problem som kan leda till att demokratin fungerar

sämre och politikens anseende minskar. Utskottet anser det därför viktigt att regeringen utreder fördelarna och nackdelarna med att slå ihop vissa val.

Vid val till Europaparlamentet skall partierna enligt propositionen ha möjlighet att välja mellan en riksomfattande kandidatuppställning och en kandidatuppställning valområdesvis. Detta avviker från den normala vallagstiftningen. Utskottet föreslår att denna valmöjlighet slopas och ställer sig bakom en riksomfattande kandidat-

uppställning. Utskottet har därför gjort härtill syftande ändringar i propositionen. Utskottet anser att det vore lämpligt att regeringen utifrån erfarenheterna av Europaparlamentsvalen tar ställning till om det vore skäl att ändra lagstiftningen för att trygga den regionala representativiteten.

Proportionaliteten vid riksdagsval

Enligt 4 § 1 mom. riksdagsordningen utses riksdagsmännen genom omedelbara och proportionella val, för vilka landet är indelat i minst 12 och högst 18 valkretsar. Regeringen föreslår att antalet valkretsar bibehålls oförändrat. Enligt lagförslaget 5 § är landet indelat i 15 valkretsar för riksdagsval. Riksdagsmandaten fördelas enligt 6 § så att en riksdagsledamot väljs i landskapet Ålands valkrets och de övriga 199 riksdagsmandaten fördelas genom statsrådets beslut mellan valkretsarna på grundval av antalet finska medborgare bosatta i var och en valkrets.

I motiveringen till propositionen framhålls att syftet med bestämmelsen i riksdagsordningen om valkretsarnas minimi- och maximiantal är att se till att det inte å ena sidan bildas alltför små valkretsar, där valets politiska proportionalitet skulle förlora sin betydelse och å andra sidan att det inte bildas alltför stora valkretsar, där proportionaliteten på motsvarande sätt skulle bli överbetonad. Huvudregeln är nämligen att ju färre riksdagsmandat som skall fördelas i en valkrets, desto högre blir den så kallade latentaste rösttröskeln. Med den latentaste rösttröskeln avses den procentuella andel av de i valkretsen avgivna rösterna som ett parti (eller annan gruppering) bör erhålla för att få åtminstone en företrädare invald. På motsvarande sätt blir rösttröskeln desto lägre, ju större valkretsen är. Till exempel vid riksdagsvalet 1995 var rösttröskeln i den minsta valkretsen med sju mandat cirka 12 procent och i den största, som hade 31 mandat, cirka 3 procent. I små valkretsar blir principen om politisk proportionalitet mindre accentuerad och de så kallade överloppsrösterna (röster avgivna för de partier som inte får någon kandidat invald) blir rätt många. I de små valkretsarna har därför i allmänhet endast de största av partierna haft framgång. Små partier har på motsvarande sätt haft störst

framgång i de stora valkretsarna, där rösttröskeln är låg. Å andra sidan har det visat sig att om de absoluta röstetalen per riksdagsmandat beräknas krävs det i stort sett lika många röster i alla valkretsar oberoende av deras storlek.

Frågan om att ta i bruk utjämningsmandat och andra metoder att förbättra proportionaliteten i valsystemet samt frågan om en riksomfattande rösttröskel har senast ingående utretts i kommissionen för revision av vallagarna 1988—1989 (KB 1989:38), men förslag i frågan ansågs inte kunna läggas fram. I kommissionen för kodifiering av vallagarna, vars betänkande (KB 1997:15) utgör grund för den aktuella propositionen, utreddes frågan inte.

Det är viktigt att både den politiska och den regionala proportionaliteten genomförs vid riksdagsval, menar utskottet. En bättre genomförd proportionalitet kan enligt utskottet bidra till att förbättra politikens trovärdighet och öka medborgarnas intresse för valen.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande om förbättrad proportionalitet vid riksdagsval (uttalande 1).

Större öppenhet i valfinansieringen

Offentligheten i kandidaternas valfinansiering behandlades i samband med offentligheten i partifinansieringen i kommittén för utredning av frågor om partiernas finansiering 1977—1979 (KB 1979:47). Kommittén ansåg att offentlighet i valfinansieringen i princip bör understödjas, men kom ändå fram till att det inte var möjligt att nå fullständig offentlighet. Kommittén lade inte fram några som helst förslag i frågan.

Valfinansierings- och valbidragsformerna är mångahanda. Det är därför svårt att ta fram en övergripande och fullständig reglering av verksamheten. Trots de alldeles uppenbara problemen med regleringen anser utskottet att arbetet på att bereda de bestämmelser som behövs för offentliggörande av valfinansieringen bör inledas så snart som möjligt. Vid beredningen måste man bland annat utreda begränsningarna av valfinansieringen och på vilket sätt valfinansieringen offentliggörs i olika länder och dessa länders erfarenhet av en offentlig valfinansiering.

Med hänsyn till politikens trovärdighet och

medborgarnas förtroende anser utskottet att det är bra att öppenheten i valfinansieringen i alla val som avses i 1 § vallagen ökas med stöd av bestämmelserna. Utskottet finner det viktigt att öppenheten i valfinansieringen inte bara gäller dem som blivit valda utan också de övriga kandidaterna och dessutom även partierna och valmansföreningarna. Positivt är också att det i bestämmelserna ingår påföljder för brott mot dem. Målet bör vara att de nya bestämmelserna är i kraft vid valet år 2000. Med tanke på det ringa antalet kandidater i ett presidentval anser utskottet att det kunde vara lättast att börja tillämpa systemet då. Utskottet påpekar att kandidaterna, partierna och valmansföreningarna redan innan lagstiftningen är klar frivilligt kunde gå in för en större öppenhet i valfinansieringen, till exempel genom att ingå ett avtal om saken.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande om större öppenhet i valfinansieringen (uttalande 2).

Detaljmotivering

1. Vallag

7 §. *Valkretsar vid övriga val.* Med hänvisning till vad som i den allmänna motiveringen och i fråga om 167 § sägs om slopande av möjligheten att ställa upp kandidater valområdesvis, föreslås att paragrafen ändras i enlighet därmed.

8 §. *Valområden vid Europaparlamentsval.* Med anledning av att möjligheten att ställa upp kandidater valområdesvis föreslås att 8 § stryks. Den ändrade kandidatuppställningen och den därav följande strykningen av 8 och 167 § leder till att paragrafnumreringen ändras och hänvisningsbestämmelserna i lagförslaget föreslås därför bli korrigerade på motsvarande sätt.

19 (20) §. *Tilläggsuppgifter som skall införas i rösträtsregistret vid kommunalval och Europaparlamentsval.* Det föreslås att nödvändiga ändringar till följd av att alternativen vid kandidatuppställningen vid Europaparlamentsval blir slopade görs i 2 mom.

21 (22) §. *Meddelandekort.* Paragrafens 1 mom. 3 punkt föreslås bli ändrad till följd av att alterna-

tiven i kandidatuppställningen vid Europaparlamentsval slopas.

37 (38) §. *Fastställande av kandidaternas ordningsföljd.* Nödvändiga ändringar till följd av alternativen i kandidatuppställningen vid Europaparlamentsval föreslås i paragrafen slopas.

39 (40) §. *Beslut om kandidatansökningar.* I 2 mom. föreslås en språklig precisering.

41 (42) §. *Uppgörande av sammanställning av kandidatlistor.* Ändringar till följd av alternativen i kandidatuppställningen vid Europaparlamentsval blir slopade föreslås i paragrafen.

43 (44) §. *Riksomfattande kandidatregister.* Ändringar till följd av att alternativen i kandidatuppställningen vid Europaparlamentsval blir slopade föreslås i paragrafen.

46 (47) §. *Rätt att förhandsrösta.* I 3 mom. ingår bestämmelser om rätten att rösta hemma. Enligt bestämmelsen får den rösta hemma vars rörelse- eller funktionsförmåga till följd av ett gravt handikapp eller en långvarig sjukdom är så begränsad att han eller hon inte utan oskäliga svårigheter kan ta sig till röstnings- eller förhandsröstningsstället. Utskottet anser att möjlighet att rösta hemma bör ordnas för var och en vars rörelse- eller funktionsförmåga är begränsad på detta sätt, även om orsaken till detta inte är ett gravt handikapp eller en långvarig sjukdom. Utskottet har ändrat lagförslaget i enlighet härmed. Motsvarande ändringar har gjorts i 55 (56) § 2 mom. 2 punkten och 59 (60) § 4 mom.

57 (58) §. *Inledande av förhandsröstning på förhandsröstningsställena.* Ändringar till följd av alternativen i kandidatuppställningen vid Europaparlamentsval blir slopade föreslås i paragrafen.

58 (59) §. *Röstningen vid förhandsröstning.* Ändringar till följd av alternativen i kandidatuppställningen vid Europaparlamentsval blir slopade föreslås i paragrafen.

76 (77) §. *Röstningen på valdagen.* Ändringar till följd av att alternativen i kandidatuppställningen vid Europaparlamentsval blir slopade föreslås i paragrafen.

97 (98) §. *Ersättare för ledamot av Europaparlamentet.* Ändringar till följd av alternativen i

kandidatuppställningen vid Europaparlamentsval blir slopade föreslås i paragrafen.

101 (102) §. *Besvärsmätt och besvärsgunder.* Ändringar till följd av att alternativen i kandidatuppställningen vid Europaparlamentsval blir slopade föreslås i paragrafen.

110 (111) §. *Kandidatuppställning och maximalt antal kandidater i landskapet Ålands valkrets.* Bestämmelsen i 2 mom. föreslås bli ändrad så att uttrycket valmansföreningens kandidatansökan används i enlighet med terminologin i 30 (31) §.

130 (131) §. *Bildande av valmansförening.* I 2 mom. 4 punkten föreslås en precisering av tiden som utgör grund för bedömningen av giltigheten av datumet på anhängarkortet.

131 (132) §. *Valombud.* Valmansföreningarnas valombud skall meddelas Helsingfors valkrets-nämnd på samma sätt som partiernas valombud. Utskottet föreslår därför tillägg i detta syfte till 4 mom.

141 (142) §. *Röster avgivna inom valkretsarna.* För klarhetens skull skall orden "dagen för" fogas till paragrafen.

142 (143) §. *Valet av president.* För klarhetens skull skall orden "dagen för" fogas till det andra momentet.

165 (166) §. *Rätt att ställa upp kandidater.* Ändringar till följd av att alternativen vid kandidatuppställningen vid Europaparlamentsval blir slopade föreslås i paragrafen.

167 §. *Alternativ vid kandidatuppställningen.* Att samma regler skall gälla för alla när val förrättas kan anses vara en ur jämlikhetssynpunkt grundläggande sak. Om ett parti självt får avgöra om dess kandidatuppställning skall vara riksomfattande eller ske valområdesvis, måste detta anses vara ett avsteg från den normala vallagstiftningen. Kandidatuppställningen är enligt utskottets uppfattning en så central punkt i vallagen att alternativ som är oberoende av lagstiftaren inte kan tillåtas i detta sammanhang. Kandidatuppställningen enligt valområde gör också vallagen tekniskt komplicerad och det blir svårt för medborgarna att förstå resultatet. Det finns inte heller något verkligt behov av valområdesvisa bestämmelser. Inget parti har nämligen hittills velat

använda sig av möjligheten till kandidatuppställning enligt valområde och partierna kan om de så önskar ta hänsyn till kandidaternas regionala representativitet i den riksomfattande kandidatuppställningen. Utskottet föreslår därför att paragrafen stryks.

166 (168) §. *Maximalt antal kandidater.* Ändringar till följd av att alternativen i kandidatuppställningen vid Europaparlamentsval blir slopade föreslås i paragrafen.

168 (170) §. *Partiernas kandidatuppställning.* Ändringar till följd av att alternativen i kandidatuppställningen vid Europaparlamentsval blir slopade föreslås i paragrafen.

169 (171) §. *Bildande av valmansförening.* Ändringar till följd av att alternativen i kandidatuppställningen vid Europaparlamentsval blir slopade föreslås i paragrafen. I enlighet med ett förslag från kommissionen för kodifiering av vallagarna krävs det 2000 röstberättigade personer för att bilda en valmansförening. Med stöd av erhållen utredning föreslår utskottet dessutom att inledningsmeningen i 2 mom. kompletteras så att stiftelseurkunden inte bara skall dateras utan också undertecknas.

172 (174) §. *Partiets kandidatansökning.* Ändringar till följd av att alternativen i kandidatuppställningen vid Europaparlamentsval blir slopade föreslås i paragrafen.

174 (176) §. *Valmansföreningars kandidatansökningar.* Ändringar till följd av att alternativen i kandidatuppställningen vid Europaparlamentsval blir slopade föreslås i paragrafen.

179 (181) §. *Fastställande av valresultatet.* Ändringar till följd av att alternativen i kandidatuppställningen vid Europaparlamentsvalet blir slopade föreslås i paragrafen.

184 (186) §. *Närvarorätt för valombud och valobservatörer.* Ordet "valmansföreningarnas" föreslås bli struket, eftersom det är onödigt.

185 (187) §. *En valmyndighets straffrättsliga ansvar.* Utskottet anser det viktigt att hela valorganisationen, inbegripet de valförrättare som svarar för förhandsröstningen, vet att de är tjänstemän i straffrättslig mening och att de handlar under tjänsteansvar enligt definitionen i straffla-

gen. Av denna anledning är det viktigt att valförrättare, som inte hör till en egentlig offentlighetsorganisation, befullmäktigas till sin uppgift så att varje valförrättare är medveten om att han har blivit befullmäktigad och exakt vet vad han har för rättigheter och skyldigheter.

194 (196) §. Tidsplan för kandidatuppställning vid upplösningssval. Paragrafens 2 mom. behandlar olika exceptionella situationer i anslutning till presidentval. Paragrafens rubrik föreslås därför bli ändrad för att bättre motsvara innehållet i paragrafen.

197 (199) §. Övergångsbestämmelser. Med stöd av erhållen utredning föreslås ett nytt 2 mom., enligt vilket den nuvarande valkretscentralnämndens mandatperiod fortsätter tills en valkretsnamnd enligt lagförslaget har tillsatts. Härigenom blir det inte avbrott i nämndens verksamhet. Nämnden kan behövas för att utfärda fullmakt till exempel åt en ersättare som kommer i stället för en riksdagsledamot som har avlidit eller beviljats avsked. För klarhetens skull föreslås också i det nya 2 mom. en bestämmelse om att den kommunala centralvalnämnd som fullmäktige med stöd av 4 § kommunala vallagen tillsatt för sin mandatperiod är i 13 (14) § avsedd kommunal centralvalnämnd till utgången av sin mandatperiod.

2. Lag om ändring av lagen om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar

Korrigeringar till följd av den ändrade paragrafnumreringen i vallagen föreslås i lagförslaget.

3. Lag om ändring av lagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar

Korrigeringar till följd av den ändrade paragrafnumreringen i vallagen föreslås i lagförslagen.

5 §. Med stöd av erhållen utredning föreslås utskottet att paragrafen ändras för att materiellt motsvara 15 § vallagen, enligt vilken det är kommunstyrelsen och inte kommunfullmäktige som tillsätter valnämnderna.

Motionerna

Eftersom utskottet har godkänt lagförslagen i regeringspropositionen utifrån propositionen föreslås lagförslagen i lagmotionerna och hemställningsmotionerna bli förkastade.

Förslag till beslut

Med anledning av det ovan anförda föreslår grundlagsutskottet vördsamt

att lagförslagen godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag),

att lagmotionerna 47/1998 rd och 50/1998 rd förkastas,

att hemställningsmotionerna 2/1995 rd, 4/1995 rd, 5/1995 rd, 6/1995 rd, 7/1995 rd, 1/1997 rd och 4/1998 rd förkastas samt

att 2 uttalanden godkänns (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets ändringsförslag

1.

Vallag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

**I AVDELNINGEN
GEMENSAMMA BESTÄMMELSER**

1 kap.

Allmänna bestämmelser1 och 2 §
(Som i RP)

3 §

Valbarhet

Bestämmelser om valbarhet vid riksdagsval och om behörighet att bli vald till republikens president ingår i grundlagen och bestämmelser om valbarhet vid kommunalval i kommunallagen. Om valbarhet vid Europaparlamentsval gäller vad som bestäms i 164 §.

4—6 §
(Som i RP)

7 §

Valkretsar vid övriga val

Vid presidentval (*utesl.*) och (*utesl.*) Europaparlamentsval utgör landet en valkrets. Vid det tekniska förrättandet av dessa val följs valkretsindelningen vid riksdagsval enligt vad som bestäms nedan.

(2 mom. som i RP)

8 §
(*Utesl.*)8 och 9 (9 och 10) §
(Som i RP)

2 kap.

Valmyndigheter10—15 (11—16) §
(Som i RP)

16 (17) §

Valnämndens och valbestyrelsens arbete

(1 mom. som i RP)

Valnämnden utser för röstningen på valdagen ett eller flera valbiträden. Närmare bestämmelser om valbiträde finns i 73 §. För räkningen och ordnandet av röstsedlarna kan valnämnden anlitat räkningspersonal.

(3 mom. som i RP)

17 (18) §
(Som i RP)

3 kap.

Rösträtsregister

18 (19) §

Upprättandet av och uppgifterna i rösträtsregister

(1 och 2 mom. som i RP)

Om den röstberättigade inte har sin hemkommun i Finland den 51 dagen före valdagen, antecknas i rösträtsregistret i stället folkbokföringskommunen enligt lagen om hemkommun. Om denna kommun inte längre hör till finskt territorium, antecknas i stället för den Helsingfors stad. Den röstberättigade hör då till det röstningsområde som fullmäktige med stöd av 8 § 1 mom. har bestämt i fråga om de röstberättigade som i befolkningsdatasystemet inte har antecknats vid någon fastighet.

Efter upprättandet av rösträttsregistret antecknas i registret beträffande den röstberättigade:

(1 punkten som i RP)

2) för det fall att personen i fråga på det sätt som anges i 26 § har antecknats i rösträttsregistret som saknande rösträtt, uppgift om detta,

(3 och 4 punkten som i RP)

(5 mom. som i RP)

19 (20) §

Tilläggsuppgifter som skall införas i rösträttsregistret vid kommunalval och Europaparlamentsval

Vid kommunalval införs i rösträttsregistret, utöver vad som bestäms i 18 § 2 mom., beträffande varje röstberättigad som inte är finsk medborgare uppgift om

(1 och 2 punkten som i RP)

Vid Europaparlamentsval införs i rösträttsregistret, utöver vad som bestäms i 18 § 2 mom., beträffande varje röstberättigad uppgift om (*utesl.*) medborgarskap, om den röstberättigade inte är finsk medborgare.

20 (21) § (Som i RP)

21 (22) § *Meddelandekort*

Befolkningsregistercentralen utarbetar över var och en som införts i rösträttsregistret ett *meddelandekort*, som innehåller följande uppgifter:

1) de uppgifter som avses i 18 § 2 mom. 2, 5 och 6 punkten,

(2 punkten som i RP)

3) vid vilket val och i vilken valkrets (*utesl.*) eller i vilken kommun kortets mottagare har rösträtt,

(4—7 punkten som i RP)

Meddelandekortet kan dessutom i behövlig mån innehålla i 18 § 2 och 3 mom. nämnda uppgifter i optiskt läsbar form.

(3 mom. som i RP)

Befolkningsregistercentralen ser till att med-

delandekortet senast den 24 dagen före valdagen sänds till de röstberättigade vilkas adress är känd. Vid Europaparlamentsval sänds kort emellertid inte till sådana i rösträttsregistret införda personer som befolkningsregistercentralen i enlighet med 26 § 5 mom. antecknar i rösträttsregistret som saknande rösträtt.

(5 mom. som i RP)

22 (23) § (Som i RP)

23 (24) §

Kontroll av uppgifter i rösträttsregistret

De i 18 § 2 och 3 mom. nämnda uppgifterna i rösträttsregistret, med undantag för personbeteckningarna, finns framlagda för kontroll i magistraterna eller fås avgiftsfritt per telefon från dem och, enligt vad Befolkningsregistercentralen bestämmer, också andra ställen vardagar under tjänstetid från och med den 41 dagen före valdagen.

(2 och 3 mom. som i RP)

24 (25) § *Rättelseyrkande*

(1 och 2 mom. som i RP)

Om en röstberättigads flyttningsanmälan enligt lagen om hemkommun inkommer till magistraten senare än den 51 dagen före valdagen, kan den röstberättigade inte på grundval av denna flyttningsanmälan yrka rättelse av sådana i 18 § 2 mom. 3—6 punkten nämnda uppgifter i rösträttsregistret som gäller den röstberättigade.

(4 mom. som i RP)

25 (26) § (Som i RP)

26 (27) §

Självrättelse

(1 mom. som i RP)

När anteckning i rösträttsregistret görs om att någon saknar rösträtt skall därom fattas ett skriftligt beslut, som skall delges personen i fråga

så som bestäms i 25 § 2 mom. Ett skriftligt beslut behöver dock inte fattas, om personen i fråga har dött eller dödförklarats efter att rösträtsregistret upprättades.

(3—5 mom. som i RP)

27 (28) §

Besvär hos länsrätten

Över ett beslut av magistraten genom vilket ett rättelseyrkande har avslagits eller avvisats och över Befolkningsregistercentralens eller magistratens beslut enligt 26 § 2 mom. får besvär anföras hos länsrätten. Besvären skall anföras senast den sjunde dagen efter den dag då parten i fråga har delgetts beslutet eller efter den dag då beslutet har publicerats i officiella tidningen. En besvärsskrift som riktats till länsrätten kan inom besvärstiden tillställas magistraten för vidarebefordran till länsrätten. Besvär skall i övrigt anföras i den ordning som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Länsrätten skall utan dröjsmål underrätta ändringssökanden och magistraten om sitt beslut. Om beslutet innefattar att någon skall införas i rösträtsregistret eller att uppgifter som gäller honom eller henne skall ändras, skall länsrätten dessutom utan dröjsmål underrätta Befolkningsregistercentralen om beslutet, och Befolkningsregistercentralen skall göra de nödvändiga ändringarna i rösträtsregistret. Om länsrätten meddelar ett sådant beslut senare än den fjärde dagen före valdagen klockan 19, skall den utan dröjsmål sända beslutet också till den kommunala centralvalnämnden, som skall foga beslutet till den vallängd som nämns i 71 §. Om besvären har förkastats eller avvisats, skall länsrätten härom underrätta Befolkningsregistercentralen, som skall göra anteckning om detta i rösträtsregistret.

(3 mom. som i RP)

28 (29) §

Rösträtsregistrets laga kraft

(1 och 2 mom. som i RP)

Om någon uppenbart oriktigt med stöd av 26 §

1 mom. har antecknats i rösträtsregistret som saknande rösträtt, kan Befolkningsregistercentralen stryka en sådan anteckning ur det lagakraftvunna rösträtsregistret.

(4 mom. som i RP)

29 (30) §

(Som i RP)

4 kap.

Myndighetsuppgifter vid kandidatuppställning

30—36 (31—37) §

(Som i RP)

37 (38) §

Fastställande av kandidaternas ordningsföljd

Vid det sammanträde som avses i 36 § bestäms partiernas, de gemensamma listornas och valmansföreningarnas inbördes ordningsföljd för sammanställningen av kandidatlistorna samt presidentkandidaternas inbördes ordningsföljd för kandidatförteckningen.

Vid riksdagsval, (*utesl.*) kommunalval och *Europaparlamentsval* utlottas

(1—3 punkten som i RP)

(3 och 4 mom. som i RP)

(5 mom. *utesl.*)

38 (39) §

Valombudens åtgärder med anledning av anmärkningar

(1 mom. som i RP)

Har anmärkningen framställts av en orsak som nämns i 36 § 3 mom. 3 punkten, har valombudet rätt att inom den tid som anges ovan i denna paragrafs 1 mom. stryka en kandidat som avses i sagda lagrum.

39 (40) §

Beslut om kandidatansökningar

(1 mom. som i RP)

De kandidatansökningar som inkommit inom utsatt tid samt anmälningar om valförbund och

om gemensam lista, mot vilka inga anmärkningar har framställts, skall godkännas.

40 (41) §

Beslut som skall fattas efter besluten om kandidatansökningarna

Har en anmärkning som avses i 38 § 2 mom. gjorts och godtagbar anmälan om rättelse inte ingivits eller anmälan om strykning av kandidaten i fråga inte gjorts inom utsatt tid eller har kandidaten avlidit, tas kandidaten inte upp i sammanställningen av kandidatlistorna eller i kandidatförteckningen vid presidentval. Ett partis, en valmansförenings och en gemensam listas valombud är skyldigt att utan dröjsmål underrätta den myndighet som behandlar kandidatansökningarna om en kandidats död.

(2 och 3 mom. som i RP)

41 (42) §

Uppgörande av sammanställning av kandidatlistor

(1 mom. som i RP)

Kandidatlistorna för de partier som inte hör till något valförbund och för de partier som har bildat valförbund och de gemensamma listorna samt kandidatlistorna för de valmansföreningar som inte hör till någon gemensam lista placeras i ordningsföljd enligt 37 § 2 och 3 (*utesl.*) mom. så att först kommer partiernas kandidatlistor grupperade från vänster till höger, sedan de gemensamma listorna grupperade på motsvarande sätt och till sist under varandra i alfabetisk ordning kandidatlistorna för de valmansföreningar som inte hör till en gemensam lista. Kandidaterna tilldelas nummer i enlighet med denna ordningsföljd, med 2 som första nummer.

(3 mom. *utesl.*)

Finns det så många partier, valförbund eller gemensamma listor att grupperingen av dem från vänster till höger väsentligt försvårar sammanställningens läsbarhet, kan de eller en del av dem även grupperas under varandra i sammanställningen med iakttagande av den genom lottningen bestämda ordningsföljden. Kandidatlistorna för

de partier som har ingått valförbund skall tillräckligt klart åtskiljas från kandidatlistorna för de partier som inte hör till något valförbund. Under kandidatlistorna för partier som har bildat valförbund görs en anteckning om att partierna i fråga har ingått valförbund. (*Utesl.*)

(4—6 mom. som 5—7 mom. i RP)

42 (43) §

Kandidatförteckningar för presidentval

Efter att justitieministeriet genom ett tillkännagivande har underrättats om kandidaterna, uppgör Helsingfors valkrets nämnd en *kandidatförteckning för presidentvalet*, angående vilken i tillämpliga delar gäller vad som bestäms i 41 § om sammanställningen av kandidatlistor.

Förrättas vid presidentvalet ett andra val, uppgör Helsingfors valkrets nämnd utan dröjsmål för det andra valet en kandidatförteckning i vilken kandidaterna skall tas upp i samma inbördes ordningsföljd och med samma nummer med vilka de togs in i kandidatförteckningen för det första valet. Angående kandidatförteckningen för det andra valet gäller i övrigt vad som i 41 § bestäms om sammanställningen av kandidatlistor.

43 (44) §

Riksomfattande kandidatregister

(1—3 mom. som i RP)

Justitieministeriet tar vid behov en utskrift ur det riksomfattande kandidatregistret som upptar uppgifterna om varje kandidat med undantag för personbeteckningen enligt valkrets (*utesl.*) eller kommun. Ministeriet skall se till att ett nödvändigt antal exemplar av utskriften tillställs de kommunala centralvalnämnderna, valbestyrelserna och valförrättarna vid förhandsröstningsställena samt utrikesministeriet för vidare utdelning till de finska beskickningar och finska fartyg som är förhandsröstningsställen.

(5 mom. som i RP)

44 och 45 (45 och 46) §
(Som i RP)

5 kap.

Förhandsröstning

46 (47) §

Rätt att förhandsrösta

(1 och 2 mom. som i RP)

En röstberättigad, vars rörelse- eller funktionsförmåga (*utesl.*) är så begränsad att han eller hon inte utan oskäligen svårigheter kan ta sig till röstnings- eller förhandsröstningsstället, får så som bestäms i 55 § förhandsrösta hemma i den kommun i Finland som i rösträtsregistret har antecknats som hans eller hennes hemkommun.

47—49 (48—50) §

(Som i RP)

50 (51) §

Förhandsröstningshandlingar

(1 mom. som i RP)

Som följbrev används antingen det i 21 § nämnda meddelandekortet eller en särskild följbrevsblankett. Vid hemmaröstning skall dock som följbrev användas en särskild följbrevsblankett för hemmaröstning.

51—54 (52—55) §

(Som i RP)

55 (56) §

Förberedande åtgärder för hemmaröstning

(1 mom. som i RP)

I anmälan skall uppges

(1 punkten som i RP)

2) att den röstandes rörelse- eller funktionsförmåga är så begränsad att han eller hon inte utan oskäligen svårigheter kan ta sig till röstnings- eller förhandsröstningsstället och att han eller hon därför vill förhandsrösta hemma samt

3) huruvida den röstande själv kan sköta om att en person som avses i 54 § är närvarande vid hemmaröstningen.

(3—5 mom. som i RP)

56 (57) §

(Som i RP)

57 (58) §

Inledande av förhandsröstning på förhandsröstningsställena

(1 och 2 mom. som i RP)

Den röstande skall ges tillfälle att ta del av sammanställningen av kandidatlistorna för valet i fråga inom sin valkrets eller sin kommun, (*utesl.*) av sammanställningen av kandidatlistorna för Europaparlamentsvalet eller av kandidatförteckningen för presidentvalet eller av det riksfattande kandidatregistret eller av en utskrift ur det.

58 (59) §

Röstningen vid förhandsröstning

Den röstande får vid riksdagsval och kommunalval rösta på en kandidat som är upptagen i sammanställningen av kandidatlistorna inom den valkrets eller den kommun (*utesl.*) där den röstande antecknats som röstberättigad vid valet i fråga, (*utesl.*) vid Europaparlamentsval på en kandidat i sammanställningen av kandidatlistorna och (*utesl.*) vid presidentval (*utesl.*) på en kandidat i kandidatförteckningen för presidentvalet.

(2 och 3 mom. som i RP)

59 (60) §

Följbrev

(1 mom. som i RP)

Följbrevet skall innehålla följande uppgifter om den röstande:

(1 punkten som i RP)

2) personbeteckning eller födelsetid, om inte den kvitteringsanteckning som avses i 60 § 2 mom. görs i följbrevet,

(3 punkten som i RP)

(3 mom. som i RP)

Vid hemmaröstning skall den röstande dessutom underteckna försäkran i följbrevsblanketten för hemmaröstning om att den röstandes rörelse- eller funktionsförmåga (*utesl.*) är så begränsad

att den röstande inte utan oskäligen svårigheter kan ta sig till röstnings- eller förhandsröstningsstället.

60 (61) §
(Som i RP)

61 (62) §

Valmyndighetens åtgärder för att avsluta förhandsröstningen

Valförrättaren eller valbestyrelsens ordförande skall underteckna följbrevets intyg om att röstningen har försiggått på det sätt som bestäms i lag och, om kvitteringsanteckning inte görs i följbrevet, skall där också antecknas datum och förhandsröstningsställets namn eller, om förhandsröstning har förrättats i en anstalt eller i form av hemmaröstning, namnet på kommunen i fråga. Vid hemmaröstning skall valförrättaren dessutom se till att den person som med stöd av 54 § varit närvarande vid hemmaröstningen tecknar sitt namn på följbrevet. Valkuvertet och följbrevet skall därefter inneslutas i ytterkuvertet.

62 (63) §
(Som i RP)

63 (64) §

Granskning av förhandsröstningshandlingarna

(1 mom. som i RP)

Röstningen skall lämnas obeaktad, om

(1—3 punkten som i RP)

4) ett följbrev för hemmaröstning saknar namnteckning av den person som nämns i 54 §.

(3 mom. som i RP)

Kan ett följbrev som inte innehåller kvitteringsanteckning och ett därtill fogat valkuvert godkännas, antecknas i rösträtsregistret att den i följbrevet nämnda personen har utövat sin rösträtt. Om godkännandet sker senare än den fjärde dagen före valdagen klockan 19, skall anteckning om att den i följbrevet nämnda personen har utövat sin rösträtt dessutom, på det sätt som justitieministeriet bestämmer, göras i vallängden. Har den kommunala centralvalnämnden

den i enlighet med 71 § 3 mom. av särskilda skäl tillställts vallängder som skrivits ut ur rösträtsregistret genast efter att det vunnit laga kraft, görs anteckningen endast i vallängden.

(5 mom. som i RP)

64—66 (65—67) §
(Som i RP)

6 kap.

Röstning på valdagen

67—69 (68—70) §
(Som i RP)

70 (71) §

Förberedande åtgärder

Den kommunala centralvalnämnden skall vidta alla åtgärder som krävs för förrättandet av röstningen på valdagen och i denna avsikt bland annat se till att varje valnämnd på röstningsstället till sitt förfogande har

(1 punkten som i RP)

2) ett nödvändigt antal röstsedlar enligt 51 §, valstämplar enligt 52 § samt blanketter för valprotokoll, som avses i 79 §,

(3—6 punkten som i RP)

(2 mom. som i RP)

71—75 (72—76) §
(Som i RP)

76 (77) §

Röstningen på valdagen

Den röstande får vid riksdagsval och kommunalval rösta på en kandidat som är upptagen i sammanställningen av kandidatlistorna inom den valkrets eller den kommun (utesl.) där den röstande antecknats som röstberättigad vid valet i fråga, (utesl.) vid Europaparlamentsval på en kandidat i sammanställningen av kandidatlistorna och (utesl.) vid presidentval (utesl.) på en kandidat i kandidatförteckningen för presidentvalet.

(2 mom. som i RP)

77 (78) §
(Som i RP)

78 (79) §

*Avslutande av röstningen på valdagen och
preliminär rösträkning*

(1—3 mom. som i RP)

Efter att den preliminära rösträkningen har utförts, insätts röstsedlarna, grupperade i enlighet med 2 mom., i ett hållbart omslag, vilket omsorgsfullt tillsluts genom försegling på det sätt som justitieministeriet bestämmer. På omslaget skall antecknas mottagarens adress enligt 81 § 1 mom., försändelsens innehåll och avsändare.

79 (80) §

Valprotokoll

Valnämnden skall förordna någon av sina medlemmar att föra *valprotokoll*, i vilket antecknas

(1—4 punkten som i RP)

5) det totala antalet inlämnade röstsedlar samt antalet röstsedlar i envar av de grupper, i vilka röstsedlarna sorterats enligt 78 § 2 mom.,

(6 och 7 punkten som i RP)

I protokollet antecknas vid kommunalval även de medlemmar av den kommunala centralvalnämnden som inlämnat valkuvert till röstningsstället på grund av deras ringa antal i enlighet med vad som bestäms i 86 §, samt antalet röstsedlar som de medfört och lagt i valurnan.

(3 mom. som i RP)

Till sist skall protokollet läsas upp, justeras och undertecknas av ordföranden eller vice ordföranden och minst en annan medlem av valnämnden, varefter det jämte bilagor läggs in i ett omslag, som tillsluts och förses med mottagarens adress enligt 81 § 1 mom. eller 82 § 2 mom., försändelsens innehåll samt avsändare.

80 och 81 (81 och 82) §
(Som i RP)

82 (83) §

Röstsedlar från små röstningsområden

(1 och 2 mom. som i RP)

Den kommunala centralvalnämnden skall utan dröjsmål med bevarande av valhemligheten sammanföra röstsedlarna från de valnämnder som avses i 1 mom. och räkna deras antal. Därefter skall röstsedlarna granskas och räknas. Om detta skall uppsättas ett protokoll med behövliga uppgifter, som skall bifogas ovan nämnda valprotokoll för röstningsområdena. Vid andra val än kommunalval skall röstsedlarna inneslutas i omslag enligt 78 § 4 mom. och försändelserna innehållande röstsedlar och protokoll skall tillställas valkrets-nämnden på det sätt som den bestämmer.

83 (84) §
(Som i RP)

7 kap.

Räkning och fastställande av valresultat

84—86 (85—87) §
(Som i RP)

87 (88) §

Kontrollräkning av röster

Dagen efter valdagen klockan 9 skall de vid röstningen på valdagen ingivna röstsedlarna samt valnämndernas uträkningar och de kommunala centralvalnämndernas uträkningar enligt 82 § 3 mom. börja granskas. Vid kontrollräkningen skall beslutas vilka röstsedlar som skall räknas kandidaterna till godo och vilka röstsedlar som skall lämnas obeaktade såsom ogiltiga.

(2 mom. som i RP)

88—91 (89—92) §
(Som i RP)

92 (93) §

Ersättare för riksdagsledamöter

(1 mom. som i RP)

Kan en ersättare för en riksdagsledamot inte erhållas på något annat sätt, blir den icke valda kandidat ersättare, vars namn står först i den namnserie som nämns i 91 §.

(3 och 4 mom. som i RP)

93—96 (94—97) §
(Som i RP)

97 (98) §

Ersättare för ledamot av Europaparlamentet

Om förordnande av ersättare för den som valts till ledamot av Europaparlamentet gäller i tillämpliga delar vad som sägs om ersättare för riksdagsledamöter i 92 §. (*Utesl.*)

98 och 99 (99 och 100) §
(Som i RP)

8 kap.

Ändringssökande

100 (101) §
(Som i RP)

101 (102) §

Besvärsrätt och besvärsgrunder

(1 mom. som i RP)

Dessutom får beslutet på den grunden att valen har skett i oriktig ordning och att detta har kunnat inverka på valresultatet överklagas av

1) varje röstberättigad person inom valkretsen eller kommunen (*utesl.*) i fråga och
(2 punkten som i RP)

102—104 (103—105) §
(Som i RP)

105 (106) §

Fortsatta besvär

(1 mom. som i RP)

Har det i beslutet bestämts att valresultatet skall rättas eller nyval utlysas, tillkommer besvärsrätt dem som nämns i 101 § samt vid kommunalval även kommunstyrelsen. De som inte har delgetts beslutet särskilt, anses ha fått kännedom om beslutet när beslutet första gången kungjordes i en sändning från en inrättning som bedriver rundradioverksamhet eller när beslutet

anslogs på anslagstavlan för offentliga kommunala kungörelser.

Angående delgivning och kungörande av högsta förvaltningsdomstolens beslut gäller vad som i 104 § sägs om länsrättens beslut.

106 (107) §
(Som i RP)

II AVDELNINGEN BESTÄMMELSER OM RESPEKTIVE VAL

9 kap.

Riksdagsval

Tidpunkten för riksdagsval

107 (108) §

Valdag

(1 och 2 mom. som i RP)

När republikens president har förordnat om nya val, skall detta utan dröjsmål tillkännages, utöver vad som bestäms i 67 § 3 mom., åtminstone vid finska diplomatiska beskickningar och vid konsulat som förestås av en utsänd konsul genom offentliga kungörelser och vid behov även på något annat lämpligt sätt.

Allmänna bestämmelser om uppställandet av kandidater

108 och 109 (109 och 110) §
(Som i RP)

110 (111) §

Kandidatuppställning och maximalt antal kandidater i landskapet Ålands valkrets

(1 mom. som i RP)

I övrigt gäller i landskapet Ålands valkrets i fråga om bildande av valmansförening, (*utesl.*) valmansföreningens *kandidatansökan*, bildande

av gemensam lista och avgivande av anmälan om gemensam lista samt myndighetsuppgifter i anslutning till kandidatuppställningen i tillämpliga delar vad som i denna lag bestäms om dessa saker.

111 (112) §
(Som i RP)

Partiernas kandidatuppställning

112—115 (113—116) §
(Som i RP)

116 (117) §

Beslut om kandidaternas antal och uppställandet av dem

(1 mom. som i RP)

Såsom kandidater skall uppställas de personer som vid medlemsomröstningen erhållit flest röster. Har medlemsomröstning av en orsak som nämns i 112 § 2 mom. inte förrättats, skall såsom kandidater uppställas de personer som har nominerats för medlemsomröstningen eller en del av dem.

117 och 118 (118 och 119) §
(Som i RP)

Bildande av valmansförening

119 (120) §
(Som i RP)

Kandidatansökan vid riksdagsval

120—123 (121—124) §
(Som i RP)

124 (125) §

Valmansföreningars kandidatansökningar

Till en valmansförenings kandidatansökan skall fogas

1) ett förslag till valmansföreningens kandidatlista, som innehåller de uppgifter om kandidaten som nämns i 122 § 1 mom. 1 punkten,

(2 och 3 punkten som i RP)
(2 mom. som i RP)

125 (126) §
(Som i RP)

Fullmakter för riksdagsledamöter

126 (127) §

Formulär för fullmakt

(1 mom. som i RP)

Har ett riksdagsmandat blivit ledigt, skall valkrets nämnden utfärda fullmakt för den som enligt 92 § träder i den bortfallnes ställe. I detta fall har fullmakten följande lydelse:

"Sedan — — vid riksdagsval som den ... har förrättats i ... valkrets valts till riksdagsledamot från och med ... tills dess följande riksdagsval förrättas, men riksdagsmandatet efter honom/henne blivit ledigt, skall enligt vallagen — — , som är bosatt i ... , efterträda honom/henne som ledamot av riksdagen.

Detta intyg gäller såsom riksdagsledamotsfullmakt."

Ort och tid.

(3 mom. som i RP)

10 kap

Presidentval

Tidpunkten för presidentval

127 (128) §
(Som i RP)

Kandidatuppställning vid presidentval

128 och 129 (129 och 130) §
(Som i RP)

130 (131) §

Bildande av valmansförening

(1 mom. som i RP)

Till stiftelseurkunden skall fogas av minst 20 000 röstberättigade medlemmar undertecknade anhängarkort, av vilka skall framgå

(1—3 punkten som i RP)

4) datering, som inte får vara äldre än ett år den dag då den för inlämnande av kandidatansökan reserverade tiden går ut, och

(5 punkten som i RP)

(3 mom. som i RP)

Kandidatansökan vid presidentval

131 (132) §

Valombud

(1—3 mom. som i RP)

Ett parti och en valmansförening skall senast den 48 dagen före valdagen meddela Helsingfors valkrets nämnd partiets eller valmansföreningens valombuds och valombudets ersättares namn och kontaktinformation.

132 och 133 (133 och 134) §
(Som i RP)

134 (135) §

Valmansföreningars kandidatansökningar

(1 mom. som i RP)

Till kandidatansökan skall fogas valmansföreningens stiftelseurkund och anhängarkort enligt 130 §.

(3 mom. som i RP)

135 (136) §

Tillkännagivande om kandidaterna

Helsingfors valkrets nämnd underrättar genom ett tillkännagivande justitieministeriet om vilka kandidater som ställts upp. Meddelandet skall lämnas genast när kandidaternas inbördes ordningsföljd har bestämts i enlighet med 37 § 1 och 4 mom. eller, om en anmärkning enligt 36 § 3 mom. har framställts, senast den 31 dagen före valdagen. Ministeriet skall utan dröjsmål publicera nämndens tillkännagivande i Finlands författningssamling.

136 (137) §
(Som i RP)

Det första valet

137 (138) §
(Som i RP)

138 (139) §

Valet av president

Efter att ha mottagit de uppgifter som nämns i 137 § från alla valkrets nämnder skall Helsingfors valkrets nämnd utan dröjsmål fastställa det slutliga antal röster som vid det första valet har avgetts för varje kandidat i hela landet och det totala antalet röster samt underrätta statsrådet härom.

(2 mom. som i RP)

139 (140) §

Kungörelse om det andra valet

Har ingen av kandidaterna fått majoriteten av de avgivna rösterna och har presidenten av denna anledning inte kunnat väljas vid det första valet, skall statsrådet den fjärde dagen efter valdagen utfärda en kungörelse om resultatet av det första valet, vilken publiceras i Finlands författningssamling. Av kungörelsen skall framgå vilket antal röster varje kandidat vid det första valet har fått i hela landet. I den skall även tillkännages att valet av president enligt regeringsformen sker vid ett andra val samt vilka två kandidater som är presidentkandidater vid detta och vilka nummer kandidaterna har enligt 42 § 2 mom.

Det andra valet

140 (141) §
(Som i RP)

141 (142) §

Röster avgivna inom valkretsarna

Valkrets nämnden skall vid ett sammanträde som börjar klockan 18 den tredje dagen efter dagen för det andra valet fastställa de röstetal

som vardera kandidaten har fått i valkretsen samt utan dröjsmål på det sätt som justitieministeriet bestämmer underrätta Helsingfors valkretsnämnd om dessa röstetal och antalet röster som avgetts vid valet.

142 (143) §

Valet av president

Efter att ha mottagit de uppgifter som avses i 141 § från alla valkretsnämnder skall Helsingfors valkretsnämnd utan dröjsmål fastställa det slutliga antal röster som vid det andra valet har avgetts för vardera kandidaten i hela landet samt underrätta statsrådet om dessa röstetal.

Statsrådet skall den fjärde dagen efter *dagen* för det andra valet konstatera vilkendera kandidaten som vid det andra valet har fått flest röster och på den grund med stöd av regeringsformen blivit vald till republikens president. Efter att ha konstaterat valresultatet skall statsrådet underrätta den som har valts till president om detta samt utfärda en kungörelse om valresultatet som skall publiceras i Finlands författningssamling. Av kungörelsen skall även framgå det antal röster som vardera kandidaten vid det andra valet har fått i hela landet.

Inledande av valförfarandet på nytt

143 (144) §

Bestående förhinder för eller dödsfall av en presidentkandidat eller den som valts till president

(1 mom. som i RP)

Statsrådet bestämmer valdagen i enlighet med 127 § 3 mom.

(3 mom. som i RP)

Om uppställande av en kandidat och om ingivning av kandidatansökan i de fall som avses i denna paragraf gäller 129—134 §. Den kandidat som tidigare i föreskriven ordning har blivit uppställd av ett parti eller en valmansförening anses utan ny ansökan fortfarande vara kandidat för partiet eller valmansföreningen, om inte partiet eller valmansföreningen har återtagit sin tidigare

ansökan eller den uppställda kandidaten sitt samtycke enligt 133 eller 134 §. Återtagande av ansökan eller samtycke skall göras hos Helsingfors valkretsnämnd senast den 40 dagen före valdagen före klockan 16.

11 kap.

Kommunalval

Tidpunkten för kommunalval

144 (145) §

(Som i RP)

Kandidatuppställning vid kommunalval

145 (146) §

Kungörelse av antalet fullmäktigeledamöter som skall väljas

Den kommunala centralvalnämnden skall kungöra hur många fullmäktigeledamöter som skall väljas i kommunen. Kungörelsen skall utan dröjsmål offentliggöras på det sätt som kommunala tillkännagivanden meddelas för kännedom samt anslås i centralvalnämndens möteslokal. Kungörelsen kan utfärdas i samband med den kungörelse som nämns i 34 § 2 mom.

146—150 (147—151) §

(Som i RP)

Kandidatansökan vid kommunalval

151—154 (152—155) §

(Som i RP)

155 (156) §

Valmansföreningars kandidatansökningar

Till en valmansförenings kandidatansökan skall fogas

1) ett förslag till valmansföreningens kandidatlista, som innehåller de uppgifter om kandidaten som nämns i 153 § 1 mom.,

(2 och 3 punkten som i RP)

(2 mom. som i RP)

156 (157) §
(Som i RP)

Kompletterande bestämmelser

157 och 158 (158 och 159) §
(Som i RP)

159 (160) §

Ny tid för val

Kan val av fullmäktige eller därtill hörande åtgärder av någon orsak inte ske på den tid som anges i denna lag eller är antalet valda kandidater när valresultatet fastställs eller antalet kandidater som förklarats valda enligt 157 § 1 mom. vid den tidpunkt som avses i nämnda lagrum sammanlagt mindre än antalet fullmäktigeledamöter som skall utses vid valet, kan justitieministeriet, på framställning av fullmäktige, utsätta en ny tid för val. Har val inte förrättats före valperiodens slut, kvarstår de fullmäktigeledamöter och ersättare, vilkas mandatperiod då skulle utgå, i sina uppdrag tills resultatet av de val som förrättas vid ny tidpunkt offentliggjorts. Angående valen gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om nyval.

12 kap.

Europaparlamentsval

Tidpunkten för Europaparlamentsval

160 (161) §
(Som i RP)

Utövande av rösträtt

161 (162) §
(Som i RP)

162 (163) §

Befolkningsregistercentralens anmälningsskyldighet

Befolkningsregistercentralen skall efter utgången av den tidsfrist som anges i 18 § 5 mom.

omedelbart underrätta myndigheten i hemstaten för röstberättigade medborgare i en annan medlemsstat i Europeiska unionen om de medborgare i staten i fråga som har meddelat att de önskar utöva sin rösträtt i Finland.

Antalet ledamöter som skall väljas och deras valbarhet

163 och 164 (164 och 165) §
(Som i RP)

Kandidatuppställning vid Europaparlamentsval

165 (166) §

Rätt att ställa upp kandidater

(1 och 2 mom. som i RP)

De uppställda kandidaterna är kandidater i hela landet. (Nytt)

167 §
(Utesl.)

166 (168) §

Maximalt antal kandidater

Av ett parti eller valförbund eller på en gemensam lista får (utesl.) ställas upp högst 20 kandidater. (Utesl.)

167 (169) §

Förbud mot att kandidera på flera listor

Vid samma Europaparlamentsval får ingen vara kandidat i mer än en medlemsstat i Europeiska unionen. En och samma person får vid samma val ställas upp som kandidat endast för ett parti eller en valmansförening.

168 (170) §

Partiernas kandidatuppställning

Partiernas kandidater skall ställas upp på ett sätt som tryggar partimedlemmarnas demokrati.

tiska inflytande enligt vad som närmare bestäms i partiets stadgar. (*Utesl.*)

169 (171) §

Bildande av valmansförening

För att bilda en valmansförening som ställer upp en kandidat (*utesl.*) vid Europaparlamentsval behövs minst 2 000 röstberättigade. (*Utesl.*)

En valmansförening bildas genom att det upprättas en daterad och undertecknad stiftelseurkund som skall innehålla följande uppgifter:

(1—3 punkten som i RP)

4) en av varje medlem undertecknad försäkran om att han eller hon vid det aktuella valet är röstberättigad (*utesl.*),

(5 punkten som i RP)

(3 mom. som i RP)

Kandidatansökan vid Europaparlamentsval

170 och 171 (172 och 173) §

(Som i RP)

172 (174) §

Partiers kandidatansökningar

(1 mom. som i RP)

(2 mom. *utesl.*)

(2 mom. som 3 mom. i RP)

173 (175) §

(Som i RP)

174 (176) §

Valmansföreningars kandidatansökningar

Till en valmansförenings kandidatansökan skall fogas

1) ett förslag till valmansföreningens kandidatlista, som innehåller de uppgifter om kandidaten som nämns i 172 § 1 mom. 1 punkten,

(2—5 punkten som i RP)

(2 mom. *utesl.*)

(2 mom. som 3 mom. i RP)

175 (177) §

(Som i RP)

Vissa myndighetsuppgifter i anslutning till kandidatuppställningen

176 och 177 (178 och 179) §

(Som i RP)

Uträkning och fastställande av valresultatet

178 (180) §

(Som i RP)

179 (181) §

Fastställande av valresultatet

Efter att ha mottagit ett meddelande enligt 178 § av samtliga valkrets nämnder skall Helsingfors valkrets nämnd utan dröjsmål fastställa valresultatet (*utesl.*) med iakttagande i tillämpliga delar av vad som bestäms om beräkningen av jämförelsetal, lottning och fastställandet av valresultat i 88—91 §. (*Utesl.*)

(2—4 mom. *utesl.*)

180—182 (182—184) §

(Som i RP)

III AVDELNINGEN SÄRSKILDA BESTÄMMELSER

13 kap.

Kompletterande bestämmelser

183 (185) §

(Som i RP)

184 (186) §

Närvarorätt för valombud och valobservatörer

Vid de sammanträden som valnämnden, den kommunala centralvalnämnden och valkrets nämnden håller för att bestämma kandidaternas nummer, ordna och räkna röstsedlarna och fastställa valresultatet har partiernas (*utesl.*) och de gemensamma listornas samt de utanför de gemensamma listorna stående valmansföreningarnas valombud eller av dem särskilt för varje valmyndighet skriftligen befullmäktigade personer

rätt att vara närvarande. Samma rätt tillkommer en person som övervakar valet och som företräder justitieministeriet eller som är befullmäktigad av justitieministeriet.

185—193 (187—195) §
(Som i RP)

194 (196) §

Tidsplan för kandidatuppställning vid val som förrättas vid exceptionell tid

(1 mom. som i RP)

Om åtgärder måste vidtas för val av president därför att presidenten, den som valts till president eller en presidentkandidat har fått bestående hinder eller avlidit, bestäms i ett i 127 § 3 mom. avsett beslut av statsrådet om tidsplanen för kandidatuppställningen och myndighetsuppgifter i anslutning därtill.

195 (197) §
(Som i RP)

14 kap.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

196 (198) §
(Som i RP)

197 (199) §

Övergångsbestämmelser

(1 mom. som i RP)

*Mandattiden för den valkretscentralnämnd som har tillsatts med stöd av 3 § lagen om riksdagsman-
naval varar till dess en valkretscentralnämnd enligt 11 §
blivit tillsatt. Den kommunala centralvalnämnd
som fullmäktige med stöd av 4 § kommunala valla-
gen tillsatt för sin mandatperiod är i 13 § avsedd
kommunal centralvalnämnd till utgången av sin
mandatperiod. (Nytt)*

(3 mom. som 2 mom. i RP)

2.

Lag

om ändring av lagen om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 26 juni 1987 om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar (571/1987) 3, 4, 6, 8 och 9 §, av dessa lagrum 4 § sådan den lyder i lag 1646/1995, som följer:

3, 4 och 6 §
(Som i RP)

8 §

Om kostnaderna för en folkomröstning som anordnas i samband med val gäller vad som bestäms i 188 § vallagen.

Om en folkomröstning anordnas fristående från val betalas, utöver vad som bestäms i 188 § vallagen, de kommunala centralvalnämndernas,

valnämndernas och valbestyrelsernas utgifter för folkomröstningen av statens medel. Justitieministeriet utfärdar närmare föreskrifter om de grunder enligt vilka utgifterna skall ersättas.

9 §
(Som i RP)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

3.

Lag**om ändring av lagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 16 juli 1990 om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar (656/1990) 2 § 2 mom., 5, 7, 8 och 11 §, 12 § 1 mom. 2 punkten, 16 § 2 mom. samt 17 och 18 §, av dessa lagrum 8 §, 16 § 2 mom. och 18 § sådana de lyder i lag 1649/1995, som följer:

2 §

En omröstning anordnas röstningsområdesvis enligt den indelning i röstningsområden som senast har fastställts med stöd av 8 § vallagen (/). Fullmäktige kan dock besluta att flera röstningsområden skall ha ett gemensamt röstningsställe.

5 §

Röstningsmyndigheter vid folkomröstningar är den kommunala centralvalnämnden, om vilken bestäms i 13 § vallagen, och röstningsnämnderna. *Kommunstyrelsen* skall i god tid före omröstningen för varje röstningsområde som avses i 2 § eller, om flera röstningsområden har ett gemensamt röstningsställe, för varje område med ett gemensamt röstningsställe tillsätta en röstningsnämnd med iakttagande i tillämpliga delar av det som i 15 § vallagen bestäms om tillsättande av valnämnder.

7 §

(Som i RP)

8 §

För folkomröstningen upprättar den kommunala centralvalnämnden över de röstberättigade ett rösträttsregister om vilket i tillämpliga delar gäller vad som i 18 § vallagen bestäms om rösträttsregistret.

Kommunstyrelsen skall senast den 55 dagen före röstningsdagen göra anmälan till Befolkningsregistercentralen om folkomröstningen och meddela om den önskar få de uppgifter som skall tas in i rösträttsregistret i maskinläsbar form eller som pappersutskrift. Om pappersutskrifter gäller i tillämpliga delar det som i 71 § vallagen bestäms om vallängder.

(3 mom. som i RP)

11 §

(Som i RP)

12 §

En röstsedel är ogiltig,

2) om valkuvertet är så bristfälligt eller upptar en sådan obehörig anteckning att röstningen enligt 63 § 2 mom. 1—3 punkten vallagen borde ha lämnats obeaktad,

16 och 17 §

(Som i RP)

18 §

Utöver vad som bestäms i denna lag iakttas vid folkomröstningar i tillämpliga delar vallagen. Bestämmelserna i 189 § vallagen gäller dock inte den tid som 10 § 2 mom. anger för återsändandet av brevröstningshandlingar.

Ikraftträdelsebestämmelsen

(Som i RP)

Utskottets förslag till uttalanden

1. Utskottet förutsätter att regeringen utreder problemen med proportionaliteten i riksdagsval och vid behov bereder ändringar i vallagstiftningen för att förstärka proportionaliteten och för att förebygga en splittring av det politiska fältet.

2. Utskottet förutsätter att regeringen i brådska ordning bereder lagstiftningsändringar som behövs för att en större öppenhet i valfinansieringen skall fås till stånd.

Helsingfors den 10 september 1998

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Ville Itälä /saml
vordf. Johannes Koskinen /sd
medl. Tuija Brax /gröna
Gunnar Jansson /sv
Anneli Jäätteenmäki /cent
Marjut Kaarilahti /saml
Juha Korkea-aho /cent (delvis)
Valto Koski /sd
Heikki Koskinen /saml

Osmo Kurola /saml
Johannes Leppänen /cent
Jukka Mikkola /sd
Riitta Prusti /sd
Veijo Puhjo /vgr
Maija-Liisa Veteläinen /cent
suppl. Reijo Kallio /sd
Iivo Polvi /vänst
Vuokko Rehn /cent (delvis).

RESERVATION

Grundlagsutskottets majoritet har lika som regeringen stannat för att hela landet skall utgöra en valkrets vid val av finländska ledamöter till Europaparlamentet. Mitt förslag om att ändra det första lagförslaget 164 § 1 mom. så att en av de 16 finländska ledamöterna väljs bland kandidater som uppställts i landskapet Åland vann inte behör i utskottet. Utskottet borde ha godkänt förslaget till ändring av både juridiska och politiska skäl.

Juridiska skäl

Enligt 52 a § Regeringsformen för Finland har landskapet Åland självstyrelse enligt vad som stadgas särskilt. Bestämmelser om Ålands självstyrelse ingår i självstyrelselagen för Åland (1144/1991). Självstyrelselagen delar lagstiftnings- och förvaltningskompetensen mellan landskapets och rikets organ samt definierar dem. Självstyrelselagen innehåller också bestämmelser om hur Åland medverkar i samarbetet i EU. Men varken självstyrelselagen eller någon annan lag innehåller regler för hur den åländska befolkningen kompenseras till följd av att lagstiftningsbehörighet under självstyrelsen övergår på unionen.

Amsterdamfördragets art. 189 anger att Europaparlamentet skall bestå av företrädare för folken i de i gemenskapen sammanslutna staterna. Syftet med denna bestämmelse är dels att ge legitimitet åt samarbetet i EU, dels att kompensera de parlament vars behörighet flyttas till EU-organ.

Åtskilliga av de rättsområden som självstyrelselagen förbehåller Ålands lagting har övergått på Unionen och flera kommer att övergå. Detta skapar ett demokratiskt underskott som i någon

mån kunde avhjälpas med en plats för Åland i Europaparlamentet.

Politiska skäl

Den åländska befolkningen har sedan 1922 haft egna valda företrädare i Ålands landsting, numera lagting, i ärenden under självstyrelsen. Sedan 1948 utgör Åland en egen valkrets med en plats i val till riksdagen. I riksdagen har ledamoten från Ålands valkrets rätt att delta i alla möten med stora utskottet, som handlägger integrationsärendena på riksdagens och därmed folkets vägnar. Det som saknas är en folklig förankring av de ärenden under självstyrelsen som övertagits av EU. En del av den bristen kan undanröjas med åländska åtgärder medan valet av ledamöter till Europaparlamentet är ett rättsområde som riksdagen råder över.

Den åländska befolkningen förväntar sig att dess röst blir hörd även i Europaparlamentet och då inte bara i frågor under den åländska självstyrelsen utan i alla frågor som föreläggs parlamentet.

Kläm

Utskottet föreslår visserligen att riksdagen ger regeringen i uppdrag att reformera valsättet till Europaparlamentet så att det blir mera demokratiskt och representativt. Jag anser att utskottet redan i detta skede borde ha ändrat 163 (164) § 1 mom. så att en av Finlands 16 ledamöter väljs bland de kandidater som uppställts i landskapet Åland och att valet på Åland skulle förrättas med tillämpning av det system som gäller för val av riksdagsledamot i landskapet Ålands valkrets.

Helsingfors den 10 september 1998

Gunnar Jansson /sv

